

0,5 m-es szintesítés figyelhető meg. A D-i (kutatatlan) oldala előtt, a mai szintviszonyokból kiindulva, a római korban egy mesterséges rézsút alakíthattak ki. Mivel a külső térszín az épület környezetében mind D-i, mind Ny-i irányban lejt, az esővíz-elvezetés könnyen megoldható volt. A hát aljában, a Ny-i oldalon egy vízfolyással lehet számolni. (A hódoltság korban ide egy csorgókút épült.) Az épület tájolása a terepviszonyokhoz igazodva É-D, 7 fokkal Ny-i irányban elfordítva.

A cella trichora egy földfelszín feletti kápolnából és egy föld alatti kriptából áll.

Kápolna

Bejárat a D-i oldalon volt (valószínűleg középen). Központi tere téglalap alaprajzú (6,30×4,78 m), amelyet Ny-ról, É-ről és K-ről egy-egy félkör alaprajzú apszis határol. A központi tér D-i oldala nem az oldalsó apszisok D-i szárával van egyvonalban, hanem túlnyúlik azon. A két oldalsó apszis íve azonos (átmérő: 3,94 m), az északabbi ennél nagyobb (átmérő: 4,78 m). A Ny-i apszist kívülről négy darab vaskos (~1,05×1,05 m) pillér támasztja, így a másik két apszisnál is négy-négy támpillérral lehet számolni. Az északinál kettő helye azonosítható volt, a keletinél nem volt kutatható. A központi tér D-i oldala elé egy kis előcsarnokot (narthex) emeltek (belméret 2,28×4,80 m). A falak vonalában kívülről ~1,15×1 m nagyságú oldalsó támpilléreket emeltek. Déli oldalán a sarkokon valószínűsíthető támasztópillérek.

Az épület falvastagsága a méretéhez viszonyítva jelentős, statikai szempontok nem tették volna ezt szükségessé. Az apszisok falvastagsága átlagosan 1,30 m, a narthex É-i faláé 1,45, az oldalfalaké 1,35 m. (A D-i nem volt mérhető.) Az É-i és Ny-i apszis falalapozása ~1,10 m mély.

Az É-i apszis falazatát a hódoltság kor időszakában az alapozás aljáig teljesen kiszedték. A Ny-i apszis falazata visszabontott, az altalaj szintje felett 0,2–0,3 m magasan emelkedik. Északi szárának végét az É-i apszissal együtt kiszedték. Az apszis területén, részben rombolva annak falát, a hódoltság korban egy gödröt ástak. A narthex fala szintén a középkori szintig visszabontott. Az épület belső járósíntjéből nem maradt meg semmi.

Kripta

A kápolna téglalap alaprajzú központi tere alatt kriptát alakítottak ki. Déli oldalát az É-i narthexfal lesüllyesztett alapozása képezi, az É-i, K-i és Ny-i oldalon az apszisok záródásában emelték a kripta falait. A K-i és É-i oldal falvastagsága jelentős: 1,30, ill. 1,20 m – a szükségesnél jóval vastagabb. A Ny-i oldalon, a K-i-hez viszonyítva, megfelezték a falvastagságot, az 1,30 m széles sáv Ny-i, külső, részére emelték a falat, így a Ny-i apszis vonalában a kripta Ny-i oldala 0,65 m-rel kiugrik az elméleti falsíkból. Az É-i falból kiindulva, arra merőlegesen egy osztófal(?) 1 m hosszú (kutatható) szakasza került elő.

Ettől Ny-ra az É-i kriptafalat 0,48 m-rel megvastagították D-i irányban.

A kripta területe a középkorban egy kőfalazatú lakóépület pincéjének részét képezte.

Középkori épület

A római kori cella trichora területén középkori lakóház maradványai váltak ismertté. Az épület Ny-i része esik a római kori épület területére, két helyiség részlete látott napvilágot. A cella trichora falazatát részlegesen felhasználták a középkori lakóház építéskor, ami azt jelenti, hogy a középkor időszakában még látszottak felmenő római kori falak.

A megtalált É-i helyiség belső járósíntje mintegy 2 m-rel a középkori külső talajszint alatt van, ezért ez egy pincehelyiség. A cella trichora kriptájának területére esik, K-i irányban annál továbbterjed; 5,50×7,20 m nagyságú területen volt kutatható. A helyiség létesítéskor a kripta K-i és É-i falát a pince aljáig visszabontották, az É-i falat alapozásnak használták fel, arra egy átlagosan 0,78 m széles falat emeltek. A fal Ny-i vége nem maradt meg, de a római fal visszabontásának irányából jól látható, hogy nem egyenes, hanem D-i irányban megtörik (vagy kanyarodik). A helyiség D-i és Ny-i falát nem a római falra, hanem az elé, a kripta belső terébe emelték, az építéskor a Ny-i kriptafalat kismértékben roncsolták is. Nem érthető, miért nem használták fel a római falakat itt az építkezéskor. A falvastagság az északitól eltérő, átlagosan 0,56 m. A K-i apszis D-i szárának nagy részét szintén elbontották a pince létesítéskor. A helyiség járósíntjét kemény, döngölt agyag képezte.

A D-i helyiség Ny-i falát a cella trichora narthexének visszabontott K-i falára alapozták rá. Északi fala a pincehelyiség D-i falának vonalába esik. Belső járósíntjén döngölt agyag (alapozás?) jelentkezett.

Az épület valamikor a hódoltság kor időszakában pusztult el, leégett. Falait roncsolva, még szintén a hódoltság kor időszakában, gödröket ástak a területén.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

397. Pécs, Kis Flórián utca 11.

(KÖH 70847)

(Baranya megye) Kú

A 2010. augusztus 16–18-án végzett próbaátás során két, egymásra merőleges árkot húztunk a telken, melynek ÉK-i sarkában datáló leletek nélküli falmaradványokat találtunk. Feltételezésünk szerint a középkor folyamán itt a város szegényebb kézművesnegyede volt, kőépület nem épült. A török időszakból fennmaradt forrás az ún. Kücsük dzsámít a környéken mutatja. A kőalap legkorábbra datálható kora tehát a 17. század. A 2. fázisban a visszabontott alapokra épült felmenő fal – melynek csonkja szintén előkerült – viszont már mindenképpen újkori jelenség. A felmenő falhoz tartozó újkori ház egy helyiségét fogtuk meg, míg a korábbi

építmény visszamaradt alapjai legalább kettőre utalnak. Kérdés, hogy a két helyiség összeegyeztethető-e az esetleges dzsámival. Az alapozás mélysége és vastagsága megadja, hogy az itt állt legkorábbi épület nem volt magas és egy 5–10 m átmérőjű K–Ny és É–D irányban tájolt szögletes belső helyisége lehetett, míg a másik helyiség méretei ismeretlenek.

GÁBOR OLIVÉR

398. Pécs, Líceum utca 15.
(KÖH 76731)

(Baranya megye) Ró, Kö

A 2010. augusztus 16–18-án végzett próbaásatás során két kutatóárkot húztunk a telken (17318 hrsz.). Megállapítottuk, hogy a középkori városfal alapjainak alja a jelenlegi járósínt alatt 245 cm mélyen van. Az alapozás alatt római kori vízelvezető árok egy szakasza került elő, mely ÉNy–DK irányba futott. A további jelenségek újkoriaknak bizonyultak.

GÁBOR OLIVÉR

399. Pécs, Rákóczi út 11. – Eötvös utca
(KÖH 26815)

(Baranya megye) Kö

A Rákóczi út 11. sz. elől indulva a Várady Antal u.–Eötvös József u. vonalon 2010. július 16. és augusztus 13. között, több szakaszban elektromos vezetékét fektettek. A földmunkákat a BMMI Janus Pannonius Múzeuma régészeti megfigyelése mellett végezték.

Az árok átlagos mélysége 0,7 m körüli volt. A Rákóczi úton, a 11. sz. épület előtt, a járda vonalában húzódott az árok, itt kevert, bolygatott feltöltésföldet figyeltünk meg. A Várady Antal utcában előbb a Ny-i oldalon húzódó járda vonalában, közvetlenül az épületfal mellett haladt az árok, majd az úttestet keresztezve az Eötvös utcában folytatódott közvetlenül a középkori városfal É-i oldala előtt. A Várady Antal utcában az elbontott városfal alapozása nem került elő sem a járda, sem az úttest alatt. Régészeti jelenség csak az Eötvös utcában jelentkezett: két kőből épített falcsont, amelyeket a városfal É-i oldalának építettek neki. A falak felett a mai aszfaltburkolatig rétegzetlen kevert, laza köves-téglás humuszos feltöltést figyeltünk meg.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

400. Pécs, Rákóczi út 53.
(KÖH 75421)

(Baranya megye) Kö

2010. április 12. és június 14. között régészeti megfigyelés mellett épületbontásra került sor a telken, amit a telken áthaladó középkori városfal tett szükségessé. A városfal vonalában álló falról Gere László már korábban megállapította, hogy túlnyomórészt újkori eredetű, azt engedték elbontani.

A kérdés igazából csak az volt, hogy a falalapozás milyen korú. A fal vonalának D-i oldala elé ásott szonda alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a mai felszín alatt a telek teljes, közel 11 m szélességében megvan a középkori városfal kőalapozása.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

401. Pécs, Szabadság utca 3.
(KÖH 75425)

(Baranya megye) Ró

2010. szeptember 16–21. között régészeti megfigyelést folytattunk egy földfelszín alatt kialakítandó mélygarázs földmunkáinál. Mivel a telek a római kori város területén fekszik, elképzelhető, hogy a területen római kori épületmaradványokat rejt a föld. A kockázati tényezőket csökkentendő a beruházó úgy döntött, hogy talajradarozást kér a Janus Pannonius Múzeumtól. A radarozás sikere érdekében szükséges volt leszedni az újkori és modern feltöltési réteget a területről. Ezt munkagép végezte a felügyeletünk mellett.

Első lépésben a telek ÉK-i sarkánál kb. 1×1 m nagyságú területen ásattunk egy kisebb szondát az újkori–modern feltöltődés mértékét megállapítandó: ami 1,10–1,40 m vastagnak bizonyult. A felszíni köves-téglás törmelék alatt mintegy 0,6–0,7 m vastag humuszos-izapos sötétszürke feltöltődési réteget figyeltünk meg, alatta pedig 0,2–0,3 m vastagon sárga, erősen kavicsos réteget. A kavicsréteg valószínűleg valami újkori pince vagy épületalap ásásakor kitermelt és elterített altalaj. Alatta újra szürke humuszos-izapos feltöltődést figyeltünk meg, ami a római kor utáni természetes feltöltődésként értékelhető. A megnyitott terület DNy-i sarkában 0,5×1 m nagyságú területen a markoló segítségével megkerestük az altalajsínt (sárga, erősen kavicsos réteg). Ez a szint a leszedett szinthez képest 2,00–2,20 m mélységben jelentkezett. Egészen az altalajig a szürke humuszos-izapos feltöltődést figyeltük meg. A sárga altalaj felett kb. 1 m magasságban római kori teguladarabok kerültek elő. Habarcsos kötőrmelékét egyáltalán nem észleltünk, ami azt sejteti, hogy a kiásott gödör környezetében valószínűleg nem álltak épületek a római korban.

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

402. Pécs, Üszögpuszta
(Baranya megye) U, B

A Városvölgy és Drávaszerdahely között építendő gázvezeték Pécs irányába vezető leágazása által érintett régészeti lelőhelyeken 2010-ben végeztük el a földmunkák régészeti megfigyelését.

Üszögpuszta (HT-102 lh., KÖH 69143): Június 8–12. között a 01526/1 és 01537/8–9 hrsz.-ú ingatlanokon 819 m² lehumuszolt területből 326 m² volt régészetileg érintett. A kijelölt terület K-i felében objektumot nem találtunk, a domboldal felső részén szórtan kisebb göd-